

Odhalení nového pomníku Joachima Barranda v Berouně

A new monument of Joachim Barrande unveiled in Beroun

Štěpán Rak¹, Karel Žák²

Abstract

*A new monument of Jochim Barrande (born Aug. 11, 1799, died Oct. 5, 1883) was unveiled in Beroun on November 1, 2018. The town of Beroun is located in the central part of the Paleozoic Prague Basin, an area, where Barrande spent 50 years of his scientific studies. His paleontological research resulted in a publication of the famous 22-volume series *Système silurien du centre de la Bohême*. This set of books represents the largest scientific work produced by a single scientist. The new bust of Joachim Barrande was created by sculptor Jiří Vydra and the pedestal by Tereza Kociánová. The rock selected for the pedestal is Devonian (Pragian) fossiliferous limestone from the Velkolom Čertovy schody Quarry near Beroun.*

Joachim Barrande (*11. 8. 1799, †5. 10. 1883) bezesporu patří k nejvýznamnějším vědeckým osobnostem přírodních věd 19. století. Ač vzděláním inženýr, 50 let svého života věnoval přírodním vědám – paleontologii spodního paleozoika Barrandienu. Jeho mnohokrát citované stěžejní dílo *Silurský systém středních Čech*, vydávané od roku 1852, mělo do roku 1881 22 svazků, které obsahovaly celkem 6 887 stran textu doplněných 1 160 litografickými tabulemi popisujícími na 3 557 druhů zkamenělých organismů (MAREK, ŠARIČ a KÁCHA 2013). Jedná se zřejmě o vůbec nejobsáhlejší vědecké dílo vytvořené jednotlivcem napříč všemi obory. Barrandovy osudy, včetně jeho vztahu k Berounsku, byly mnohokrát podrobně zpracovány, takže zájemce odkazujeme například na publikace HORNÉHO a TURKA (1999), KŘÍŽE (1999) nebo již zmíněnou publikaci MARKA, ŠARIČE a KÁCHY (2013).

Město Beroun mělo tohoto světově proslulého paleontologa, který zde často přenocoval a bádá v širokém okolí, vždy ve velké úctě. Dokladem je pojmenování místního gymnázia (Gymnázium Joachima Barranda). V Berouně je i Barrandova ulice a Barrandovo náměstí. Muzeum Českého krasu v Berouně má ve sbírkách některé originální nálezy z Barrandových výzkumů, za což vděčí berounskému podnikateli v oboru dřevovýroby Martinu Duslovi, se kterým Barrande udržoval blízké vztahy. Právě Barrandovo náměstí, nacházející se hned pod Duslovou vilou v centru města, se stalo místem instalace nového pomníku Joachima Barranda.

Vývoj celého záměru nového pomníku byl postupný. Nejprve se malíř, sochař a grafik Jiří Vydra ze Svaté u Berouna rozhodl vytvořit Barrandovu bustu v nadživotní velikosti. Datum zhotovení uvedené na zadní straně busty je 20. srpna 2016. Díky sponzorskému daru od firmy Tipsport, a. s., bustu získalo město Beroun a po nějakou dobu byla vystavena ve výloze Městského informačního centra. Po soutěži na architektonický návrh a zhotovení podstavce jej město Beroun nechalo realizovat podle návrhu Terezy Kociánové, studentky Střední průmyslové školy kamenické a sochařské v Hořicích v Podkrkonoší. Vlastní realizaci podstavce a instalaci busty provedla společnost JEŽ – kamenické práce, spol. s r. o. V zářezu v horní části pomníku by podle návrhu měly ještě být dodatečně vloženy skleněné bloky s plastickým reliéfem, který také odkazuje ke zkamenělinám.

K slavnostnímu odhalení nového pomníku potom došlo dne 1. listopadu 2018. Při odhalení zazněly písně v podání studentů

Obr. 1. Nový pomník Joachima Barranda v Berouně. Foto K. Žák.
Fig. 1. A new monument of Joachim Barrande in Beroun. Photo by K. Žák.

Obchodní akademie, Střední pedagogické a jazykové školy Beroun a Gymnázia Joachima Barranda. Hlavní projev o Barrandově díle a jeho vztazích k Berounsku přenesl Petr Budil, vedoucí Oddělení sbírek a hmotné dokumentace České geologické služby z Prahy. Odhalení sochy mělo dokonce mezinárodní účast, protože se na ně přišel podívat mezinárodně významný paleontolog a paleobiolog Pe-

¹ Muzeum Českého krasu, Husovo nám. 87/88, 266 01 Beroun; deiphon@seznam.cz

² Geologický ústav AV ČR, v. v. i., Rozvojová 269, 165 00 Praha 6 – Lysolaje; zak@gli.cas.cz

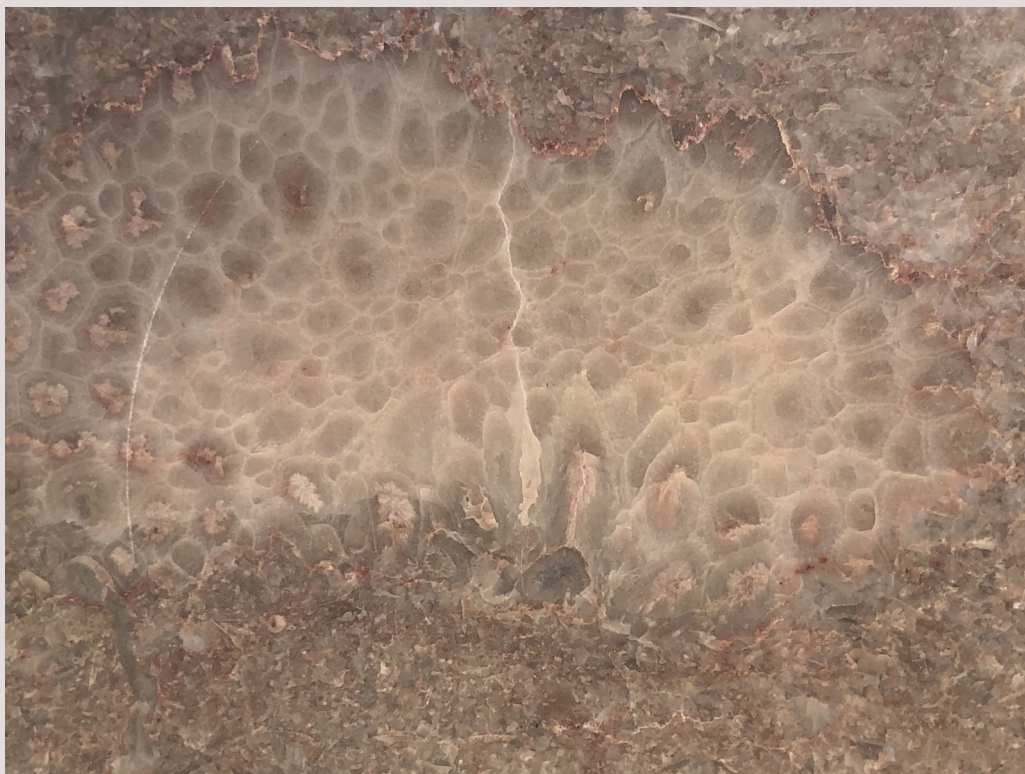
Poděkování: Národnímu muzeu děkujeme za poskytnutí archivní fotografie Joachima Barranda.

Český kras (Beroun), XLIV (2018), 67–69, 4 obr.

© Muzeum Českého krasu, p. o., Beroun

ISSN 1211-1643

ISBN 978-80-87708-11-8

Obr. 2. Fosilní korál v podstavci pomníku. Foto Š. Rak.

Fig. 2. A fossil coral in the pedestal of the monument. Photo by Š. Rak.

Obr. 3. Fosilní mechovky v podstavci pomníku. Foto Š. Rak.

Fig. 3. Fossil Bryozoans in the pedestal of the monument. Photo by Š. Rak.

Obr. 4. Jak se J. Vydrovi podařilo Joachima Barranda ztvárnit je možné posoudit podle jedné z mála dochovaných fotografií. Pořídil ji malíř a fotograf Ernst Pflanz během Barrandova pobytu v Mariánských Lázních. Archiv Národního muzea, fond Zázvorka, K28.

Fig. 4. A photo of Joachim Barrande during his stay in Mariánské Lázně Spa. Photo by Ernst Pflanz. Archive of National Museum, Prague, set Zázvorka, K28.

především akumulace již zmíněných článků lilijic (tzv. kolumnálií), které tvoří majoritní část sedimentu. Na průřezích kalcifikovaných kolumnálií bohužel nelze určit přesné druhy. Kromě článků lilijic jsme si povšimli i stonků, většinou podélně rozříznutých. Veškeré detaily a určovací znaky jsou ale zcela vyplněny kalcitem.

Na zadní straně podstavce v horní části je dobře patrný průřez velkého korálu, podobné, byť menší, jsou dobře patrné i na několika dalších místech podstavce. Velmi estetickým motivem jsou pak mechovky, především větevnaté formy, které lze dobře studovat do nejmenších detailů. Lze jen doufat, že nový berounský pomník věnovaný slavnému paleontologu bude zdobit Barrandovo náměstí v Berouně po další desetiletí.

Literatura

- HORNÝ R., TUREK V. (1999): *Joachim Barrande (1799–1883). Život, dílo a odkaz světové paleontologii.* – Národní muzeum: 1–56. Praha.
- KŘÍŽ J. (1999): *Joachim Barrande.* – Český geologický ústav: 1–44. Praha.
- MAREK J., ŠARIČ R., KÁCHA P. (2013): *Joachim Barrande, Říkali mu jemnostpán.* – Česká geologická služba: 1–66. Praha.

ter Van Roy z Univerzity v Ghentu, který byl ze studijních důvodů v Berouně.

V tomto příspěvku se zaměříme na přírodovědný aspekt nového pomníku, tedy na horninu, ze které je zhotoven, a na její fosilní obsah. Jako materiál podstavce busty byla zvolena hornina místního původu, z oblasti, kde Barrande bádá. Jedná se o opracované a leštěné bloky devonských vápenců z pražského souvrství z Velkolomu Čertovy schody. Surovinu pro tento účel věnovala těžební firma Velkolom Čertovy schody, a.s., zdarma. Bloky byly odebrány v průjezdu do Velkolomu Čertovy schody-západ po z. straně cesty (souřadnice S-JTSK 771080, 1058620, zhruba 345 m n. m.). Vybrané bloky zde ležely v nepůvodní pozici, zřejmě ale nepocházely zdaleka.

Hrubozrnný bioklastický mírně narůžovělý vápenec při zpracování odhalil kromě řady zkamenělin (článků krinoidů, korálů, mechovek apod.) i zajímavé jevy v textuře vápence, které vznikají při sedimentaci a stlačování materiálu, takzvané stromataky. V nich jsou světlé diagenetické tmely. Dále jsou na blocích vidět světlé hrubozrnné kalcitové žíly a další zajímavé jevy. Ze zkamenělin, které lze na naštěných plochách podstavce přímo studovat, můžeme jmenovat